~~2 udtage~~

[Kiöbenhavns Indbyggeres
Svar paa
Hamborgishe Islandsfarers
Klage
1549.

No. 20. a.]

Se Omslagets bageste Side.

Suppl. II

+

Allermildeste herre oc Konning: Ethers naadis Kon. Matt: ville verdis till at høre: Ethers naadis hørsomme tro pligtige: oc villige thieniste forclaring: paa thenne Supplication: oc berettning: som the Islandzfar aff Hamborg: haffue giort: oc antuordit theris borgemester oc raadt: till at vndskylde thennem Emodt Ethers naadis Kon. Mattz: straffhulde: till thennom: for theris voldt oc vrett: som the Islandzfar haffue bedreffuit: imste forgangnenn somer Emodt Ethers naadis Kon. Matt: oc imodt oss her paa Islandt: Epther vor berettning: huilcket vij ville met thenne almectige gudz hielp y sanhedt bestaa :-

Oc først føre the theris klagemaall paa oss: oc sige oss at vare the: som ieg alermeste ville forhindre thennom oc theris forwan-the: theris Seglationn: for: till Islandt: huilcken the aff lang tidt haffue brugt: y mange framfarne herrers: oc Konningers tidt: sammeledis oc saa y Ethers naadis kongelige regimentz (altid lyckelige) tidt: Med oc saa ville forføre thennom: fran: liff: gotz: oc ære: for voris egenn fordell skyld,

Allerkieriste naadige herre: huor vtfordeligenn: oc vchristlige the Islandzfar aff Hamborg: dirffuis at giffue thet tilkiende som aldri kan beuijses: for Ethers naadis konglig Matt: saa vij ville forhindre nogenn Seglationn: for thennom: huilket dog vmueligt er: for the pleye at Segle till Islandt: mett xx skib: eller fler oc saa gott som orlofs skib: Oc vij ende nu her till dage: mett ij smaa skib :-
Meener the methenn y Seglinn: tha spotter the oss oc flere: Meener the en vntfrwdig berettning at vij skulle haffue landt giort: tha skall thet vell findis her epther: naar vij komme till at forclare theris egenn villie: voldt oc magtt: som the haffue beuijst: y framfarne tiider: saa vell som y thenne tidt Emodt herrers oc kongers Maiestatt oc breffue oc Islandz Dom: Epther som oss y sanhedt er forkyndt aff Ethers nadz foget Laurentz mule: oc handt thet noch som beuijse vill :-

Oc y thet the segre gemme haffue till sodan forklagt offuer oss: men synes at ville giøre theris klagtt større paa oss thenn thenne vrett oc voldt the giort haffue: kunde

y nogrn mader beteebis: Thy foraarsagis vy till: at aabryde
thn paa: at theres obenbarlige tharth: kand komme for dagen:
Huorledis the: baade nu: oc tilforne haffue varet ginstridige
emod Ethers: koni: Maÿtt: Oc ÿslands Domme: oc rett:
Ey anderledis thet the striffue at vy staa ephter theres liff oc ære: etc
For thy: Gud alsmectigste er vort vitnesbyrd thet veÿ: at vy aldri: them
eller nogen Christen mans vilde belasthe: met falskt klage-
maall: Eller fraa troÿnge theronn eller nogen: thet the met
rette burde at nyde: met Gud oc ære: Oc striffue the her vÿ
thet som the villa :~

Aller naad[ste] Herre: ÿ thet the giöres at sodan klage: som vy
haffue giort paa therom: skall giiller theres ære oc gelempe paa
Baa komme the vell oc tiltaler oss ther om: Oc vÿ ære offuer-
bodige: at lide Dom oc rett for Ethers naadis koni: Maÿtt:
komme the rette sandsage mene jeg: tha giöres thet lige paa
som the selffue haffde domptt therom skÿldige ÿ sodan mader
Oc thet thors vnderlerligenn at haffue giffuit sodan artikle
ÿ striffte :~

Dom the hamborger framdelis vdi mange beginderbed ordt:
gierne vilde met nogen lempe vndskÿlde therom: for thend
fisk som the haffue tagitt fra Ethers koni: Maÿtt: som var
Ethers naadis landskÿldt: Item fra Kiöbenhaffns Indbÿggere
Item for ander store voldt: oc forhÿndringe Ethers: koni: Maÿtt
er skedt aff therom ÿ forgangnen somer :~
Oc ther till villa the sige slett neÿ Dog met ther ordts for-
klaringe (In der gestaldt) : Kunde the thet komme aff
met: at sige slett neÿ: giorde: sla: oc röffue alt thet the ville:
tha troer vÿ: at sodan rettergang skall faa flere staalbrodre:
at the som mest formue: skulle mest maa giore: giord voldt:
roff: offuerfaldt: etc: Oc meyne the at ingen skall be-
vise therom sodant offuer: Dog: bevÿsningen skall nock fram
komme her ephter : Oc villa the icke heller sige neÿ till
at the haffue jo tagit nogen fisk: oc henfort: oc saa
gott som till ingen skade: etc:

Ydermere: erbyder the vnderdanigste: at ville bewijse thennom
altiide at haffue giort: thet som er till fredt oc icke till vfredt
Oc ville end haffue theris skodzmaall till Jslandt:
huilcket wij gierne see :-

Sammeledis fangere an end narratz: paa sagens lyglighedt
At laurentz mule haffuer skickedt sig: saa tyrannisk: hoff-
modig: met roff: oc met tag: met bylthere oc partere:
Oc skiuder jnd paa Domme: paa Altinge: paagett Oc sonder-
ligen paa Eythes kon[gelige] Matz: skriffuelse fra Flensborg: etc:
haffuer laurentz mule jntet for sig: tha finder thet sig vell:
For thi at lang breuinges tiicke icke kunne end giernsuar
komme met beuisning :-

Oc som the skriffue at ettenn skulde vaaret thennom formeene
Oc lauritz mule icke vilde stede thennom paa noget som ret
var: Thet kand oc vill laurentz mule selff suare till :-

Oc som the skriffue om en Dom: som the haffue met thennom
en Copie aff: Oc skall vaare giordt y thette aar :-
Saa haffuer laurentz mule (som wij formercke) Oc saa
en Dom: till stede som oc er sagerne forn[emp]de somme: Oc huadt
beskeedt thet vill findis om samme Dom: troe wij at paa
thennem tiid icke vill endis :etc:

Allernaadigste Herre: som forn[emp]de Jslandzfar: ercke nu mett
klagt: at giore theris sag gordt forinden beuijse :-
Oc jngen aarsage siger the hors: huar for theris godtz
er forbrut oc bort tagedt: Oc om sodan ligge: theris
mishandell: huar for sodan theris godtz thennom tilforne
er fraa tagedt: Eptha konuglige Domme: oc landztinge rett
for thi saa sodan trattsr haffuer vaaret y langtiidt:
bedraff theris misbrug the vbilligere haffue haffdt
emodt sammeledis Domme: Oc y samme aar som laurentz

mulii lodt tage sodanne forbrott gotz: tha haffde lagmandt
for synderinne andrestedz tagidt oc paa sodant gotz v dømt
laurentz mulie: ald emoth rette lag oc ret: som laurentz
mulii haffuer bevist for oss: Oc var laurentz mulie aldri
till: Tha var sodanne voldeligste vynther lag emoth islandes
frihede: Her emoth haffue the islandzfar aff hamborg
pleffue atteras theromon: met voldt: met roff: met thiug: met
slag: Saa jamnligenn: at gud maa sig thet offuer forbarme
Oc thet altsammen fore end laurentz mulii fick ethers nads
kon: matz: breff som var vdgiffuit y flensborg Epther thet
kunskab som laurentz mulii vill thet beuise met: met aben
barlig sandhedt Item vill thet beuise met lag: met ræt:
met vidnne Item met thet stred the sette y fengsell: met
skramme paa ethers nadis thienere: met spotlige haand
verck: spotlige bettaling for theres kost the stunde the satt
y fengsell: Item met ethers nadis skatt oc skyldt the
for mz islandzfar aff hamborg haffue bort tagidt: mett
vore egenne kiøbmendz fisk som the haffue tagidt fraa
them vdi jomerlighedt: Alt thet met voldt oc offuermatt
oc vdenn alle christelige oc erlige aduarsell at vare giort
fore end ethers nadz kon: matz breff vdgiffuit y flens
borg: kom laurentz mulii till haffnd: Epther laurentz
mulies beretning som forscreffuit staar:

Breff om tydskernes vnmeligheder: oc andre theres
vbillighedt Er sodanne vitnisbyrd hoss laurentz
mulii Som beseglede: oc some vdcopiertt
som her epther følger:

Er tilstede eth obit pergamentz beseglet breff: vdgiffuit aff Hogmegtige herre oc koning: Koning Christiernn: Ethers naadz kon. matz herre fadz fader: at for hans nade var komen klagt aff kronens land Jslandt: om the vdlendige theris vyntherliggiere paa landet: hvilket kon. matz breff strax forbyuder vyntherliggir: Oc thz gotz som paa findis: at vare forbrudt: Naar the vdlendige bliffue loffurlige tilsagde som samme breff vider formelder :-

Er tilstede en Copie aff dragit aff eth breff vdgiffuit Anno: 1481: som lagretzmenne paa Jslandt haffue vdgiffuit paa vyntherlagiern: Emod dom oc logbogens: at vare afflagde

Pinings doms Copie: vdgiffuit Anno: 1490: aff theriet menige mandz samptycke: thet vdj er thesse epther(ne) artickle

Engelske maa paa vell beseglt Jslandt: som tydske Oc giffue koningen theres rettighed: oc for vtfredige vare :-

Item ingen vdlendiske mand at holde vyntherliggiere vdem vdeht sag :-

Item ingen vdlendinge: at holde skib: eth manet till sjøs Oc the som thoste oc therimer theroun: at vare lige som fredlose mend: Oc theres godtz at vare som vell forbrott som fremder theris

Ther strax epther: er gangen en dom: paa Altinget: aff menige gode mend: mitwarindis biscop Jorun: oc bleff besluttet Pining Dom: at holdis vdet merth

+ Besynderlig thet vdj mesthuis vdlendisk vyntherliggiere att vare forbudit: Oc besynderligste vdefridige kiobmanskab :-

Dyrik bramstedt: y (salig) Konning Frederichs tiid: haffuer
anammet en altings dom Anno: 1533: Saa at hwer
vdlenneske: skulle giffue landzins rett: giffue ther toldt till
fogderne for end the seller eller kiober: Oc ingenn att
bruge vyntherleyger: men at holde penninge dom vdi mark

Kongl. Matt: vor allerkieriste naadige Herre: haffuer fortt
klagit: om the vdlendiske vyntherleyger Oc andenn therr
hantering emodt Islands rett: oc kongelige Domme: Oc
haffuer Anno: 1542: giffuet sit naadige obit beseglit breff
till: altting Oc adwaret alle vdlenske: at the skulle vare
thennom for skade Oc skicke thennom effter log oc rett paa
Islandt: som theris menige mand haffuer vedtagitt

Kongelige Matz adwarselle: met hans naadige obit beseglidt
breff: forkyndet till altting Anno: 1543: at ingenn
vdlendiske skulle kiobe met bunderne for end hand haffuer
giffuet Kon. Matt: sin rettighedt oc landskyldt

Kongelige: Matz: obne breff om vyntherleyger Anno: 1545
Oc forbiuder tyske Oc vdlenske at bruge therr hantering
Oc kiobmanskab om vyntheren Oc ther hos forbiuder
alle Islands inbyggere at huse oc hale sodanne tyske oc
vdlendinge: vnder Islands altting Doms forplict: hvilcket
breff oc saa er leszt paa thet menige altting:~

Kongelige Matz skrifuelse Om the Hamborgers Suplication
Anno: 1545: at the icke vdgiffue therr toldt som the: Kon: Matt
plictige ere: Item om vloffuelige maall oc alne oc andre falsk
maall: Item met tunner oc mynder maall:~

Oc thet ieneste haffde the hamborghe theres klagemaall: at the
jslender skulle oc haffue vært y theres handell: Oc epther forne
heyligheet paa begge sider: bleffue theres artickler opsatt: att
indføris till altingh paa jsland: Oc thet lude oc vndgiælde
thuis landzens rett oc begaff: ~~Ther~~ bleff vdtagen aff
the hamborgher som the fuldmectige var til stede hoss Kon:
matt: y kolding :~

Altinge doms breff som Otte stigsens tog: epther forne: kon:
matts: breffs lydelse: Anno: 1545: jndholder thesse epther(ne)
artikler: epther som laurens mule haffde forklaret oc vnder-
wist oss: Anno: 45: kom till alting the jslandz-
fard aff hamborgh: vdi nassen: prytther körner Jørgen van
hagen: skippere: Item hans todt: henric matthus: hans
tydemann: henric heneken: hans beermann: hans van
maa: morthen meyerstorp: hermen pryen: hannes
lydersted: met flere kiøbmend: epther forne kon: matts: breffs
lydelse: anklagendis Otte stigsen for theres fiskebaade
hand haffde tagit fra thennem: oc for andre mere: bode om
vett: oc gylding: etc: Oc begierede dom oc rett: epther
huilcken the vilde holde thennem altide epther som lag dom
oc rett kunde seg thet om begiffue: ~~Ther~~ ieneste haffde
Otte stigsen sine giensuar epther landz rett met mange ord
Oc lagrettzmend met lagmand thet til stede: sagde saa fordt
retther: at tydsken var verbom adwared y theres sag
Oc thet fordt: dømpthe alle fiskebaade som vdlendiske eller
jndlendiske paa the vdlendiskes vegne bruchte till fiskes
at vare forbrudt till kon: matt: oc fogeden epther
peninge dom :~

Samme tiidt bleffue alle fiske vett: affdømpte offuer alt landit
Item at ald kronens told: skall betalis met gode mynt
Item at jngen driffuer theres anden aff haffnen
vnd thuo theres andre vddriffuer: at theres betale
tolden for thennem thet vddriffuen bleff ::
Item at jngen vdlendiske skulle haffue vinterleyge

y landit: epther Pinings dom: som domer sodant godtz att
vare forbrutt: Derom saa skeer at thz kommer aff nødtztwang
met vynther: eller skibbrødinghe ret: Dog maa suaa drengh
bliffue y landit oc lare maalet: Oc Barstkiere som hielpe
singe Dom thenne dom paa forne artickle giort er: ytther-
mere forklare :-

Forudenn alle forne konnighlige breffue: altingx domme: oc
thenne mennige mangx bevillinge paa Islandt: om vynther-
leyge oc andit mere: som menc er vel summarie skreffuit: oc
Laurentz mule kandt yttermere berette: Tha er endnu
Islandz logbog: som haffuer varitt y mange alder oc same
logbog sitt domer the vdlendiske godtz som ligger om
vyntherenn emodt som forskreffuit staar: at vare forbrutt

Allerkieriste nadige herre: Huorledis Laurentz
mule haffuer forhandlett sind bestallinge paa
Islandt: epther som hand for oss berett haffuer
oc yttermere vill berette: haffue vy hans
berettning her vnder screffuit till ed
hugkommelse :-

Som forne Otthe Stigssenn: haffuer epther logbogenn: konnighlige
bevilligenn: oc lanztingx dom: giort en erlig beskedenn
met the Islandzfaar: epther forne kon: matz breffs lydelse:
oc tagit thz beskreffuit: Er Laurentz mule kommet thed till
landit met forne Otte Stigssenn: Anno: 1547: oc haffuer
ladit lese konnighlige matz: bestallingx breff paa altinng

Oc haffuer tilbudit them mandt : ethi oc vethi : Jndlendske
oc vdlendske : at holde sig epther logbogenn Oc Jslandz rett
Oc Kon: Matz: vor allernaadigste herris breff oc man-
datt : Oc epther theris vnderlig beskeedt som var thet gangen
om vintherleye : y otte stiffters tiidt Oc forne otthe
stiffternn sielff pporligenn hess stodt paa tinget samme dag
Oc som the Hamborger thet till landit komme var : kom
the strax till Laurentz mulii Oc begerede vintherlag :
for the komme siledige : Oc the giorde theris skippe y tijdsklaedt
var samme tiidt : Tha gaff Laurentz mulii thennom forloff
epther thij at the vaar komne siledige paa Sommerenn
at the motte oplegge theris godz paa landit Oc beholde
hoss them skibz godtz : iij : kiøbmennd : ethi andre theris
thienner thet kunde vare theris godtz om vintherenn :
Dog skulde the intet selle aff godtzett : emoedt Jslandz
logbog : Oc Kongelige Domm : paa thenn the icke vilde lide skade

Haffuer Laurentz mulii faaidt till the Jslandzfar : aff
Hamborg : Anno : 1548 : y theris kiirke vedt hanfiordt
Oc haffde met sig mijstred alle Kongelige Domme Oc andre
Domme : Oc lodet hans lese for thennom forne breffue Oc
badt thennom vdi en godt meyning : at thee vilde vorthe
sig for skade Oc ey gijre emoedt forne landzlagz rett
Oc forne Jslandzfar aff Hamborg badt hannem at hannd
vilde ene beraade sig ij om vintherlag ::
Siderenn er Laurentz mulii farenn till Altting : oc thet
advaredt theris menige manne : at rette sig epther logbogen
oc Kongelige Domm : etc : Oc ene raadslagit sig mett
lagmann oc mett lagrettzmenne Om the Jslandzfars begier
om en vintherlag Oc fick forsuar at thet jngelunde
kunde skeis for thij at thet var emoedt logbogenn oc
Jslandz rett Oc ther offter sende Laurentz mulii forne
Jslandzfar aff Hamborg bud : igienn : at them skulde
rette sig epther logbogenn : oc landzsins rett : Oc vare sig

for skade Oc the oc saa skrifftelige[n] adwarede thennom: som
Copien hoss laurentz mule er tilstede ::
Men the lige welt lodt ligge theres folck oc godtz oc
actheret sett jntet nogenn kongelige Dom: eller rett oc
fulde the met then: Oc laurentz mule nödis till at lade
beskriffue theres godz: met lagmends oc lagrettesmendt oc
setter the kronen paa epther gammell viis: Huilket forme
affmerckte godtz: forbrutt till kronen: the hamborger ske
selffue j gien toge: j foraactet the epther: for uden aldt
Dom oc rett: met mange spotske ord the hord

Samme for^me aar: 48: kom ett aff kon: ma:tz skib: emodt
en haffn there: besammedt: Oc vilde varit the jnde:
Men the jslandzfar aff hamborg holt hammen nede aff haffnen
saa hand motte ved i ginen j obenbare sie: Oc ligger the
j stor fare: till saa lenge laurentz mule haffde handlett
met the hamborger: at kon: ma:tz egenn skib: met kon: ma:tz
sigbreff: underskreffuit: motte jnleobe j kon: ma:tz egenn
landt: Oc theris tidt var monsens breff: forgett for
the hamborger: Oc motte laurentz mule selff ride dit: Oc
tha var theres ordt saa: at the var ett frijt landt: Oc haffnen: etc.
Oc motte samme skib icke jndkomme: wern met sodann beskeed
at skibsfolkenn skulle jntet huercken kiebe eller selle:
met nogenn jslandtz mandt: Men aldenniste loppe oc lade
Oc met store nød motte faa saa meget fisk till kiebs
som skibsfolck kunde ede then stundt the laa ther: Saa haffue
the jslandzfar aff hamborg forbudit jslenderne noget att
selle andre end thennom :-

Ende haffuer laurentz mule ytthermere berett: om thet aar
Anno: 1549: at som hand er kommen till jslandt: oc fandt
at the jslandzfar aff hamborg: haffde rettet thennom selffue
epther theres wilie Oc taget the godtz j gienn som var
affmerckt met kronen epther landzretthen. ~~Tha~~ fore

laurentz mule till altinng Oc thet beklagit thz: Oc thet offuer: gaff hanne fra altinng: adwarsell: till alle velwiske sundz- lingum: at the skulde holde thennom epther kongelige breffue Oc beffalinge: logbogenn Oc Dom: som hanne loret lyss for thennom aar forganngenn: Oc thet met at vare adwarede Om the thet offuer fick nogenn skade :-

Epther altinng: var laurentz mule foraarsagett: at bliffue thet y landet vdt paa sommerenn: Oc som the hamborger vare affseglet: loret laurentz mule begere haffner: met lag- mene Oc lagretthmene: Tha fanndis the hamborger kiob- drenge met therre gotz: y amptmendis nogenn rett: elle kon: Matz: breffue Oc mandatt: Oc haffde paa giffuet beffalinge paa nyt i gien: at lade beskriffue sodann forbrott gotz: met for(ne) lagmene Oc lagretthmene: Oc affmerkithe thz: epther landzens rett: Oc som laurentz mule vare y kon: Matt bestilling: fanne hanne nogle aff the ham- borgers kiobdrenge: Oc tog them: met sig hiem paa skibett: hwilcke the vndlob hannem i gien y amsterdam imodt ære Oc redelighedt som the haffde forplichtet thennom till at bliffue til stede: Oc kom for(ne) hamborgere for- wantett: met same forløbne drenge Oc stefftethe laurentz mule for rette y amsterdam Oc thet nøydis at ligge till Doms dag: Oc fick sodann Dom: at beggi parterne skulde komme for kon: Matt: aff Danmarck: elle for yslandz rett Oc thet at lide hues rett vilde giffue sig y therre sag: Som laurentz mule vill ytthermere muntlige forklare Oc bewyse :-

Ennd haffuer laurentz mule berett for oss: hworledis thz er skeet paa ysland Anno: 1550: at the yslandzfar aff hamborg: vare komne lanngtid for endt hanne kom till ysland Oc begicke therre sag met vnderfogdenn Som hans lengende y same sag her epther skall findis

hure wriffuelig: met wold oc macht: Oc theres ygien villi
the Jslandzfar aff Hamborg haffue handlet therom
emodt Kon. Matz: arme zinger thiener ther: met
fengsell oc spott: etc:

Noch aff the Jslandzfar aff Hamborg: kom till Laurentz
Mule: fredagen epther Dominica Cantate Oc esked fisk
for theres godz som ther bleff liggendis: somer forgangen
nest (Dog emodt Logen Jslandz rett oc adwarsell) Oc
haffde the alle wed vnder fogeden fangen oc slagit: met
flere Ettlige naadz Kon. Matz: thienere: som ther epther
klageligen skall findis: historis vijs y ald sandhed
beskreffne paa the aller kostiste :~

Som forn. Hamborger som forscreffne staa: vare komne till
Laurentz Mule: sagde the therom at haffue ettlige naadz
Kon. Matz breff: Paa the skulde haffue fisk for theres
godz thed var liggendis y landit y ... Oc the forklarede
met mange Circumstantiis: Tha esked Laurentz: ettle
naadz breff: epther huilket hand hudaghtige: aldri gienn
vilde ette seg Tha suarede the Hamborger: at skibet var
icke komet: som Ettlige naadz: Kon. Matz breff var paa
Oc Laurentz: esked beskreffne haatt: men the vndskylde
therom som forscreffne staa: Thed epther strax man
dagen for Aschensdag: kom samme Hamborger skib: som
skulde haffue ettlige naadis breff Tha kom theres: Hans
Bermand sielff sielffe till Laurentz Mule: Oc esked fisk
for theres godz: Oc Laurentz begierde Ettlige Kon. Matz breff
Tha suarede hand nej: at hand haffde icke Ettlige naadz
breff: men en muntlig oc vijsse befaling:~
Samme tid epther som Hans Bermand: kunde icke fra
sin villie Oc ingen Kon. Matz: breff var heller bekient
at haffue: begierede hand at settis eth ting: wed hamfiord
som theres skib laa aff Hamborg Thed suarede Laurentz Mule
till: Thed ligger eth altingh paa landit: ther er best Kon.
Matz: Oc andre herres Domr: Oc Logbogen Om vijnterlag

Thet er thet forhandlett: om jordanne godz som i tale om Oc
thet for: søger dyst: thet skulle ij faa ett: Oc staar thet
icke till at forhandle vthen sig anderledis: vdenn: kon^r
maitz beffalinge :-

Tijsdagenn epter assumptionis dag: tha forsamblede the
jslandzfar aff Hamborg Oc giorde thenom selffuer eth
ting Oc haffde vnderfogdenn fangenn met sig: Oc
først hans stou hug thet: som her epter staar ::
Oc same Hamborger giorde iij aff theris selskab vt till
Lauritz mule at hand vilde komme till thenom: Oc
Lauritz suarede: at thet var langting y landit: haffde
nogenn thet nogit at beklage sig: tha var thet ret for alle
Thenn tiidt the tiidinge kom: tha for hans leensmand
vnderfogdenn till jorden met eth sijr zor Oc huer
sammeledis hand bleff siden deffuned: findis her epter

Same dag haffde the Hamborger: aff kirkebrøug: vnderlig
bundenn oc fangenn: tordne bond simonsen: lagrettzmand
for hand var met (epter beffalinge) at lade besteffuer
theris godz forganginn aar: epter landzens rett Oc
motte giffue sig faldet for end hand kom løs: v^c fisk

Fredagenn for Johannis baptiste: tha fick Lauritz mule
vtthers nach kon^r maitz breff fra Hamfeldt: som var
skreffuen y Flensborg Oc thenn tid haffde the jslandzfar
aff Hamborg: röffuidt: slagidt oc tagidt: alt thet the vilde
aff vtthers nach fisk: oc vorris fisk som end klare
registere skall beuiise huor nogit huer slag fisk var ::

Thet the jslandzfar aff Hamborg haffde thet giort: Saa
forre the till altingh Oc sige sig at haffue forett thet end
dom: met huilckenn the meyne at ville beskermme: alt
thenn vchristelige voldt: oc vrett the haffde tilforne giort

huilchett vij indsetter till Ethers kon. matt: Oc alle Christen
ett: Haffue vij oc forfarit: at Laurentz mulle haff
Oc ladit en Dom tagit till alting samme tidt: som ham
haffde tilstede :~

Aller kiristhe naadige herre: alt thet som forne Laurentz
mullis bestilling er: at vare forhandlet: thet vill
Laurentz mulle bewise: oc gieffe gott: met the islendere:
sammeledis amt skibz folck som vaar y thet aar hos
hannem paa Skibett :~

Oc som the hamborger siger mig till: at the
icke haffue forhindret ethers naadis rettighet
paa island: fisk: oc anden deell Oc samme
ledis icke haffuer fangen oc slagen vnder
fogeden met fleer Ethers naadis tienere
Dog met thet ordt bescreffuet (jn der gestalt
Aller naadigste herre: thet fordt haffue vij paa
thet alder korteste Extraheret: et historie
vijs: huorledis the hamborger haffue handlet
met vnderfogeden Oc thet epther vnderfogedens
egen handscrifftz bekennelse: met sin
ret Oc sammeledis epther Laurentz mullis
kundskab: som her epther folger. Dog er
forne vnderfogedens egen handscrifft megit
lenger: end thet her staar. Oc thenne samme
historie som vnderfogeden haffde scriffuit met
sin egen haand: haffde Laurentz mulle mz sig

Anno: 1550 vid philippi & jacobi: Moritz Bek aff
Hamborg: sende epther vnderfogden: met hans kiøbmend
Henric Loffue: Jemmer Vigmijer oc claus lyss: oc kom
till stranden at selie kiøb: oc gaffue forne kiøbmend
vnderfogden loffue: till oc fraa: Vnderfogden gick
tha vdt: som hand haffde emett sin arinde: tha
ville Henric Loffue nøyde hannem y hans bordt Oc
vnderfogden drog sig fra hannem Oc tha offue: stødthe
Henric Loff sin finger nogit Oc rapthe Henric Oc fare
oc fardt: Sla y hiell: sla y hiell: Tha er tydskens fors
drefuend: saa vell som Olthe skipperne tilsamen. Oc tha
offuer: faldt the hamborge fast vnderfogden offued
met the thienere hand haffde met sig Oc een thienere
aff ethers naag: kon: matz: fick en skramm y howdet
Oc the andre slaggen fordreffue Saa ginge vnder
fogden oc kom ind y Moritz Beks bor: Tha gaff
en skipperend aff skibben sig ind oc slo barnlig
een ethers naag thienere vdt naffnn hans skipper
Tha kom forne Moritz Bek oc sagde till vnderfogden
Thu skalt følge mig y skibett: Som vnderfogden
oc hans thienere gick paa vegen at skibett: tha slo
een vdt naffnn hans styrefaldt: hans skipper: att
hand faldt nesgruss nedt: som hans skipper
rysthe sig op igien: kom bardt bennem oc slo hans
skipper een en gang saa hans skiegh: Dog kom
hand met the samme y baaden: Som the kom y
forne skib: tha bespare the hamborge thiere mange penge
vnderfogden haffde paa sig.

Om morgen tha epther: sende the hamborge: viij: aff
theris vndersaatte till vnderfogden: oc gaff hannem kør
at verwerbbe: entrinn at ligge y Barlasten bonderen
for y Skibett: eller epther: Tha offuer: bandt the vnder
fogden met iiij raabondt: oc slagte hannem vdt
Oc bliff saa y barlasten y iij natte oc ij dage Oc ij

ligge naade hans skiffuere: bundenn Oc straxtt dag ij skibett
Dag fick da vnderfogdenn forloff at skriffue till thenom
som hanenn fangit haffde: at hans fengzell motte for"
mildis hannem Tha fick hand: met hans skiffuere: then
naade: at vere løss om dagenn Oc bunden om nattenn
Oc som thet var skeet: Oc sette dag ther vpaa: kom Lauritz
Mule først ij haffnenn for ijsland Oc hand strax
skiff the hamborger till om the vilde lade till borgenn
kong mattz thienere: huilcket jntet skede: Bidenn
brugthe the hnger store voldt oc magt: met stoer forhaanelse
emodt forne thienere Oc sidenn førde the vnderfogden
fangenn met thenom till thet vlofflige ting: som the
hamborger thet selffue giorde Oc alt thet the hamborger vilde:
motte then arme vnderfogit lyde :-
Som the forne hamborger vare da forsamblede Oc fick
bud i giemn at Lauritz Mule icke vilde møde: till thet
vlofflige ting the satthe: Tha fick vnderfogden stod
hug Oc saa jammerlige handtheridt først aff hans
Bernmand: thet stod hannem nedt till jorden met eth
syt word Oc thet till bispoltiet met alder haaligst
som jammer er at høre Oc er vijere ij eth andet skrifft
Oc hans Bernmand oc Henrik Kulhoff sagde till vnder
fogden Tiene koe giffue vij tig: oc the skulle vere
bode onde Entthenn skalthu fare met oss: paa eythe: som
vij vide for: oc vise oss alle kongens fisk: elle tig skall
ske tig vold: dag paa hesthenn met mig:
Tha motte vnderfogden som en arme stumper: lybe
huar the vide for Oc vise thenom eythers naadz kong mattz
Oc eythers naadis vndersottis fisk: fra eth sted oc till
eth andetz Oc thet nøide oc trengde the bønderne till at
fløtte oc føre same fisk till theris skib Oc som oss er
tilkiende giffuit: bleff thet forgrømbenn oc fordrownett
nogle fattige bønder met samme fisk: Thet ynck oc jammer
er at høre: Oc paa thet sijste thet the icke vilde haffue
mere fisk: bleffue the selffue vinds om roffuitt ::

Huor meget fisk the toge Oc huadt fisk thz var Oc huem thz
tilhørde: findes her hoss paa eth klatt registre:
Oc alt thz stunne thz vnderfogeden paa motte løbe epther
ther om: Tha haffde Hans Beermann Oc Henric Kulthoff
giffuit xij aff theres vndernemet beffalinge: at vaere
paa for[m] vnderfogett: Oc beffunne hannem ij: losandt i sin

Som sodant var skeedt: tha droge the till skibz i genne
met vnderfogeden Oc tuenne aff the Hamborgere: Weedt
naffn Hans Krockmandt Oc Jacop Harbrott: begerede
aff vnderfogeden ij bester fisk for de feredt Oc for
Hans scriffuere oc Hans egne kost oc tharing: thz
stunne the vaar ij skibben Oc thz offuer alt: skulde
gidre oc giffue ther om aarsøgget Oc jnthz andit tale
paa the Hamborgere end gott: Thz som andit skeede:
Skulde thz icke beffue en Dansk mandt ij landitt

Thette er vid Sanna: mynder oc icke meere: som the
Hamborger haffue handlett met vnderfogetem:-
Oc samme vnderfogit stadfester Hans bekenning: met
thenn epther screffne Confessionn: ord fra ordt paa landz

ting: Som haffue ther ellers Hamborger hande-
lett sig met mig fattige thiener Oc vere
end som forscreffuit staar: Saa sant hielpe mig
gud aff alle mijn nødt Oc icke sanderner:-

Eller mildeste: naadige herre Aff thesse forschreffne forklaringe
paa nogle domme som ere gangit paa jslandt om vintherleyger oc
Bambledis huer the haffue begiffuit seg: the
stiirne Ott stiffwin haffue befalinge aff ethers kon:
matt: paa jslande: met domme oc Beskinge: om vintherleyg
oc andre aarlige rettigheder vdgifft :
Item huer ledis laurentz mulle haffue oss vnderwist: oc som
hand haffue it skudzmaall paa lagmend: oc lagrettmend
paa jslandt: at hand jngen mand haffue giort thet
nogit emodt jslandz log oc rett Oc er offuerbodig at
suare the jslandzfar aff hamborg for ethers naadis
kon: matt: eller paa jslandt: ehuar ethers kon:
matt: thz ville haffue :-

Her offuer emodt log oc rett: oc gangne Beskinge: tha
haffue the jslandzfar aff hamborg: offuerfaldne voris
fattige thienere paa jsland: Burdeligen slagit them
oc bort tagidt oc røffuit voris fisk: forudne alle
adwarsell: Paa thett meninge landt jslandt: vdt att
sige thet aff: huer the haffue spillet passems: met
voris kon: matt thienere: Oc hans naads fisk:

Oc kiende vij oss: aldrj: at haffue fortt nogit aff the
jslandzfar aff hamborgs godts: som oss till nogen
regenskab er kommen: Men for.ne laurentz mulle
vill swaare thet till Oc vill lide alt thz log oc rett er: for
ethers naad kon: matt: emodt for.ne jslandzfar
klagit aff hamborg :-

Men huilchtiind the hamborger: haffue met spott:
hoffmodt: fengsell: hug oc slag: beuist thieners emodt
vnderfogden Oc flere ethers naadis thienere: forklarer
vnderfogdens egen pass: som hand migen seg att
i alle sandhedt ville beuise :-

Oc alt thet emod thenne Christelige meyning oc vmag
ethers naade kon. matt : tog ether nade till y flensborg
y sijer : at gidde samme ijslandsfar aff hamborg till
thet bedste :- Thij at : the som thi forne ijslandsfar
aff hamborg : haffde begynnidt en vrettig Contracth
paa ijsland : som beslutthet var y flensborg : Tha
haffde the icke siellffuer fordt thenne vold paa ethers
naadis vnderfogit : oc flere ethers naadis thiennere
for enn laurentz mulle kom till ijslandt :-
Oc sidenn toge the fiskenn : for enn the antuorde
lauritz mule ethers naadis kon. matts breff :-
Oc er forne laurentz mule : y gudz sandhedt vnn-
skyldet at hand icke fick ethers naadis breff met sig
her fra : vdgiffuit y flensborg Thij hand var aff-
lobbenn till ijslandt for viij dage breffuit
Oc som hand var afflobbend : screff vij the strax ethers
naadis Cantzeler till at laurentz mule icke fick
ethers naadis breff met sig :-

Som the oc saa scriffue at the icke kunde bekomme retten
huilckenn theris forsatt huer christenn mand maa
domme paa Om the forgiorde aluarligenn nogenn
ret eller icke : for thij saa : for enn the fuou till
lantzting : tha haffde the slagit : hambret : kon. matts
fogit : fengslet thenom : ladit vnderfogdenn kob-
slaget : Slagit ander von
som en hune hors fyrerenn : till at bettale sin kost y fengsel
thienner : vdij fogdenn till at bettale sin kost : huilckenn saste la-
In summa : The kand icke scriffuis : huilckend faste la-
gens spill the haffuu thet liigt met thi arme danske
huilcket en tørb : eller vchristenn skulde skienn
sig at haffue sig bevorst vdij : Emod hans natuulig
Conscientz. Oc alt for the fuou till altingit :-

Ther emod scriffue the at vnderfogdenn haffde sielff
begyndt at slaa y theris skib : oc haffde giort Desseret m

Aller kereste naadige her: haffde vnderfogdenn giort effter
Oc the haffde the islandzfarr aff Hamborg: ingen hauen
till kiøbe: epter vnderfogdens skrifft for ij c fisk:
Hwar fore tog the icke thenne kiøbe strax aff hanum
oc lodet hanum løbe ij genn: Oc lodet thenne andenn
pass faare: Menn hand motte bynde mz iij vaa
bordet: liggis y baalastenn: lobe epter som the and for
Saa lenge the vaare inthe: aff Ethers kon. matz: oc
vore fiske Oc icke vilde haffue mer :-

Thenne samme Ethers naadis fattige thienere: haffde
befaels menne: Hans Bernmann Oc Hinrik Kulthoff: aff
Hamborg: kunne thet vaare mueligt the motte een gang
svare till thet volt the bedreffue Oc om forn. vnder
fogden skulde lide sodant mz sin villie thet giffue vij
hennem Christum domere y sandhedt at bedrøffue :-

Ythermer giffue the islandzfar aff Hamborg: ich orett
tilkenne Oc meyne thenne fisk the fandt paa liggendis
paa island: skulde varidt forhandledt for theres godtz

Thed imodt sende vij nu eth wiss: varafftige skrifft
hwad hwer slag fisk var: Oc alle skulle the bekenne
at een fisk: aff alle thenne fisk thed laa: som ethers naadis
kon. matt: eller oss tilkom Oc som the bort togh: er
forvexlidt: eller kiøbt for theres godz Oc vij: eller vore
ingen haffde: y nogen maade befattidt oss nogit: mz
theres godtz: hwilcket ingen mand skall giffe godt :-

Menn laurentz mulle er till stede Oc vill svare the
islandzfar aff Hamborg for theres godtz som forn. staar

Allermildesthe herre oc konning: Aff thesse forscreffne
artickler: forstaar Ethers naadis kon: matt: y nogre
maade: at huis fisk the yslandzfar aff Hamborg:
haffue taget bort fra oss Saa well som fra ethers
naadis kon: matt. At the thet haffue giort: er emod
alle Christelig rett: Erlig adwarsell: emod screffne
log oc rett: Oc begere vij thet for: vor fisk y gien
Oc at the vpsette oss vor skade till met som vij
haffue liidt thet offuer ::
Oc huis volde oc macht the haffue bedreffuit vdj
fredelande: met fengsell oc roff: thet findes ethers
kon: matt: gode raad till: at the ethers Capteiner
som haffue bedreffuit sodan roff: motte straffes
Oc at the arme yslender motte vide: at the er Ethers
naadis kon: matz: lande. Oc at thet icke hører the
Hamborger till :~

Oc som the Hamborger thet paa arbeyde: till forgiffuels
at regne oss for vdlendiske paa yslandt: etc:
Huilckett vij forhobe till ethers naadis: kon: matz
hogmectighede: bedrom: oc affuinge: aldrj skee ::
Thj at som ethers naadis konglige sporm: Oc ethers
naadis borne oc affsnige Er alle Ethers naadis fattige
vndersotte hoffuidde Oc huit almechtigs forordnet
offuerigheder y yslande: Norge: Oc her Saa ere vij
for ethers naadis kon: matz: skylde: y yslande oc Norge
paa well Jndlendske: som y Danmarck Oc vij alle
vores liffuis tiid som pligtige: ere bonne thienere: met
liff oc godtz y alle vnderdanighede: findis villige oc
skulle Ethers naadis kon: hogmectighed vspardt ::
Datum Haffnie Sancti thome apostoli dag for Jull Anno: etc: 1550:

E: k: ma:ts
Ethers vnderdanige ::
Villige tro thienere:

Borgemester oc raadt
y Kiøbennhaffn

№ 21.

Der Stadt Langenschwalbach antwurtt
uff der Hausknecht Clage

Freitags Wißbaden den xviij
Januarij Ao 1571